

FÖLDRAJZ
KÖZÉPSZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA

2008. május 15. 14:00

I.

Időtartam: 20 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM

Fontos tudnivalók

Az írásbeli vizsga során két feladatlapot kell kitöltenie.

Az **I. feladatlap** megoldására felhasználható időkeret **20 perc**, ebben a részben a **középiskolai földrajz atlasz**, illetve egyéb segédeszköz **nem használható**. Az idő letelte után a **megoldott feladatlapot adja át a felügyelő tanárnak!**

A feladatokat **tetszőleges sorrendben** oldhatja meg.

Először figyelmesen **olvassa el** a feladatokban megfogalmazott kérdéseket, majd **gondolja át** válaszát, és azt **tollal (tintával) írja be** a megfelelő helyre! Ha szükséges, a megoldást javíthatja, de a nem egyértelmű áthúzás, javítás, valamint ceruzával történt beírás esetén az adott feladatrészt pontot nem kaphat.

Az egyes feladatok megoldásával **elérhető** maximális **pontszámról**, illetve részpontszámokról a feladatok mellett/után feltüntetett pontok tájékoztatnak. Kérjük, hogy a **szürke négyzetekbe semmit ne írjon!**

1. rész

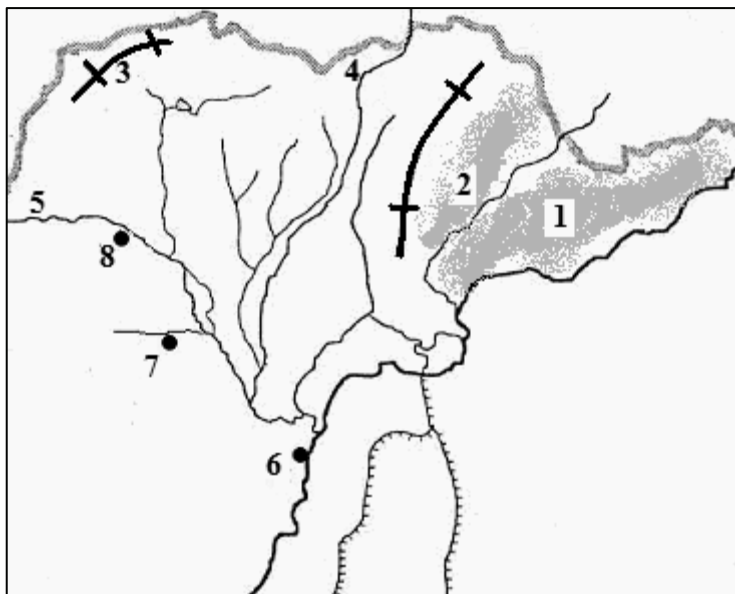
A feladatok megoldásához középiskolai földrajz atlasz, illetve egyéb eszköz nem használható!

1. Egy utazási iroda vízitúrák szervezésével foglalkozik. A túravezetők naponta sms-ben küldenek rövid beszámolót a megtett útról. Olvassa el az üzeneteket, és állapítsa meg, hogy mely folyón eveztek, illetve utaztak az egyes túrák résztvevői! Írja a folyó nevét az üzenet után!

- A) Ma délután megérkeztünk Kölnbe. A városnézés után elfoglaltuk helyünket a folyóparti kempingben.
- B) Reggel átléptük a cseh-német határt. A folyón lefelé haladva folytatjuk utunkat Drezdáig, ahol hosszabb pihenőt tartunk majd.
- C) Szerencsénk volt az időponttal, mert az Alpokban hullott csapadéknak köszönhetően bőven volt víz a folyómederben, amikor Sárvárnál vízre tettük a kenukat. A csoport jó erőnlétének köszönhetően a tervezett időpontban elérhetjük úticélunkat, Győrt.
- D) Régi építésű, de jó állapotú hajónk a terveknek megfelelően haladt dél felé. A sivatagi tájon áthajózva egyre közeledünk úticélunk, az asszuáni Nagy-gát felé.
- E) Alföldi tájon haladunk dél felé. A motorcsónakokkal ma estefelé érkezünk meg New Orleans-ba, a Mexikói-öböl partján épített kikötőbe
.....

5 pont	
--------	--

2. Tanulmányozza a térképvázlatot, és oldja meg a hozzá kapcsolódó feladatokat!

a) Nevezze meg, hogy mely tájakat, folyókat, városokat jelölik a térképvázlatba írt számok!

1. (táj)
2. (táj)
3. (hegység)
4. (folyó)
5. (folyó)
6. (város)
7. (város)
8. (város)

8 pont	
--------	--

b) Mely iparág jellemző a **6-os** és a **8-as** számmal jelölt városokra egyaránt? Húzza alá az egyetlen megfelelőt!

textilipar, vegyipar, kohászat, élelmiszeripar

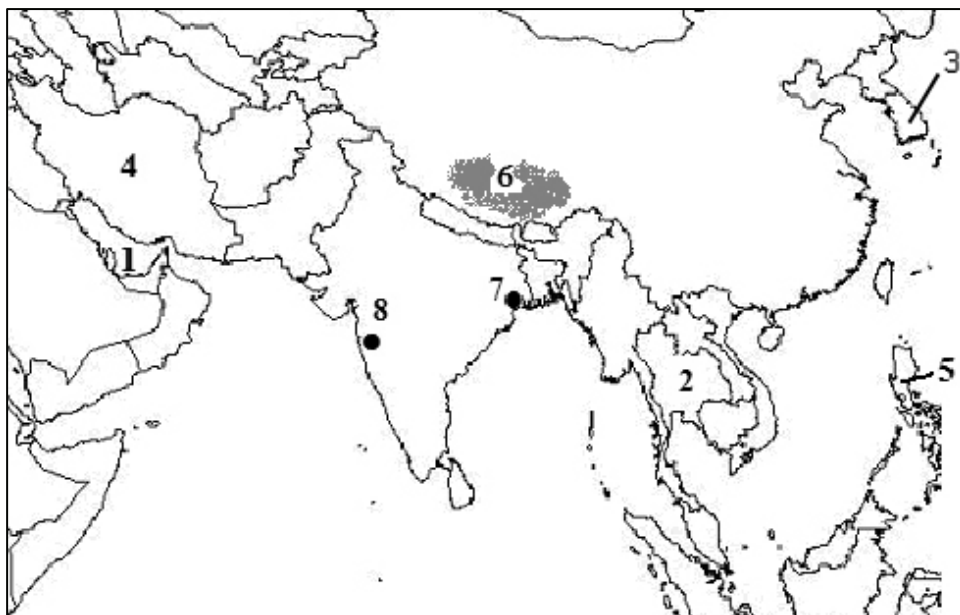
Nevezze meg, mely híres növény termesztése jellemző a **2-es** számmal jelölt tájon?

.....

2 pont	
--------	--

10 pont	
---------	--

3. Tanulmányozza a térképvázlatot, és oldja meg a hozzá kapcsolódó feladatokat!

a) Nevezze meg, mely földrajzi helyeket jelölik a térképvázlatba írt számok!

1. -öböl
2. (ország)
3. (ország)
4. (ország)
5. (ország)
6. (fennsík, autonóm terület)
7. (város)
8. (város)

8 pont	
--------	--

b) Mely ásványkincs kitermelése jellemző az 1-es számmal jelölt öböl partvidékére?

.....

1 pont	
--------	--

c) A térség iparosodó országainak melyik csoportjába (hullámába) tartozik a 2-es és 5-ös számmal jelölt ország? Karikázza be az egyetlen helyes válasz betűjelét!

- A) mind a kettő az első csoportba
- B) a 2-es az első, az 5-ös a második csoportba
- C) mind a kettő a második csoportba
- D) a 2-es a második, az 5-ös az első csoportba

1 pont	
--------	--

10 pont	
---------	--

feladat sorszáma	maximális pontszám	elért pontszám
1.	5	
2.	10	
3.	10	
ÖSSZESEN	25	

javító tanár

Dátum:

	elért pontszám	programba beírt pontszám
I. Topográfiai ismeretek, képességek feladatsor		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum:

Megjegyzések:

1. Ha a vizsgázó a II. írásbeli összetevő megoldását elkezdte, akkor ez a táblázat és az aláírási rész üresen marad!
2. Ha a vizsga az I. összetevő teljesítése közben megszakad, illetve nem folytatódik a II. összetevővel, akkor ez a táblázat és az aláírási rész kitöltendő!

FÖLDRAJZ
KÖZÉPSZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA

2008. május 15. 14:00

II.

Időtartam: 100 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM

Fontos tudnivalók

Az írásbeli vizsga során két feladatlapot kell kitöltenie.

A **II. feladatlap** megoldására felhasználható időkeret **100 perc**. Ebben a részben a megoldáshoz használhatja a **középiskolai földrajz atlaszt**. Amennyiben indokolt, **használjon zsebszámológépet**, de a feladatlapban minden esetben **tüntesse fel a megoldás menetét is!** Ha szükséges, használhat körzőt és vonalzót is.

A feladatokat **tetszőleges sorrendben** oldhatja meg.

Először figyelmesen **olvassa el** a feladatokban megfogalmazott kérdéseket, majd **gondolja át** válaszát, és azt **tollal (tintával) írja be** a megfelelő helyre! Ha szükséges, a megoldást javíthatja, de a nem egyértelmű áthúzás, javítás, valamint ceruzával történt beírás esetén az adott feladatrésze pontot nem kaphat.

Mindig a feltett kérdéseknek megfelelően válaszoljon! Az elvártnál több válasz (pl. kettő helyett három példa megnevezése) nem jár többletponttal.

Az egyes feladatok megoldásával **elérhető** maximális **pontszámról**, illetve részpontszámokról a feladatok mellett/után feltüntetett pontok tájékoztatnak. Kérjük, hogy a **szürke négyzetekbe** semmit **ne írjon!**

1. Olvassa el figyelmesen a szemelvényt, majd válaszoljon a kérdésekre az atlasz segítségével!

„A probléma 1611-ben oldódott meg, amikor Hendrik Brouwer egy még délebbi útvonalat nyitott meg Banten felé. Ha a holland hajók a Jóreménység fokát messze délre megkerülték, meglovagolhatták az ún. "Üvöltő Negyveneseket" és a déli óceáni áramlatot egy, a keleti hosszúság 80°-án túli pontig, ahonnan egy másik áramlat segítette őket tovább észak felé. Az új irány óriási kerülőt jelentett a Dél-Atlanti-óceánon, majd a Jóreménység fokán túljutva újabb hosszú utat az Indiai-óceánon keresztül, ezért vakmerő és tapasztalt hajósokat követelt meg. Ez az útvonal azonban az egész év folyamán járható volt.

Az indiai-óceáni kereskedelem legígéretesebb területei a Banda- és a Malaka-szoroson túli mesés Fűszer-szigetek voltak.”

(Forrás: *The Times Atlasz, Felfedezések. Akadémiai Kiadó*)

- a) Melyik kontinensen található a Jóreménység foka?

.....

1 pont	
--------	--

- b) Melyik szelet (szélrendszert) jelölheti az „Üvöltő Negyvenesek” kifejezés?

.....

1 pont	
--------	--

- c) Nevezze meg, hogy melyik tengeráramlás a szövegben szereplő déli óceáni áramlat!

.....

1 pont	
--------	--

- d) Válaszoljon a déli óceáni áramlattal kapcsolatos kérdésekre!

Melyik égtáj felé halad?

Milyen kapcsolat van az „Üvöltő Negyvenesek” és a déli óceáni áramlat között?

.....

2 pont	
--------	--

- e) Melyik tengeráramlás segítette a hajósokat a k.h. 80°-án túl, tovább észak felé?

.....

Mi téríti északias irányba ezt a tengeráramlást?

.....

2 pont	
--------	--

- f) A szövegből tudjuk, hogy a Fűszer-szigetek a Malaka-szoroson túli, azaz attól délre, délkeletre, keletre elterülő szigetek egykori összefoglaló neve volt. Nevezzen meg egy ezek közül a szigetek közül!

Melyik nevezetes szélességi kör halad át a szigetcsoporton?

2 pont	
--------	--

9 pont	
--------	--

2. Döntse el, hogy igazak vagy hamisak az alábbi megállapítások! Írjon I betűt az igaz, és H betűt a hamis megállapítások sorszáma elé!

- A) Egy időzóna középső hosszúsági körén a zónaidő és a helyi idő megegyezik.
- B) Ha a k.h. 60°-án éppen déli 12 óra van, akkor a ny.h. 120°-án pontban éjfél.
- C) Ha Budapestről Moszkvába utazunk, akkor 2 órával vissza kell állítanunk az óránkat.
- D) A Földön csak az Egyenlítőre érkehetnek egy évben kétszer merőlegesen a napsugarak.
- E) A szélességi körök párhuzamosan futnak egymással és megközelítőleg azonos hosszúságúak.
- F) Az Északi sarkkörön túl júniusban hosszabb ideig tart a nappal, mint az Egyenlítőn.
- G) A Föld keletről nyugat felé forog, ezért a látjuk a Napot keleten felkelni.

7 pont	
--------	--

3. Oldja meg a kőzetekkel, ásványokkal kapcsolatos feladatot!

- A) Mely kőzetekre ismer a jellemzés alapján? Írja az egyetlen megfelelő kőzet nevét a jellemzés utáni pontozott vonalra! *Több válasz beírása hibának minősül.*

1. Szabad szemmel is jól látható nagyméretű kristályokból felépülő kőzet. Nagy mélységben, a feltörő magmából lassú kihülés során keletkezik kb. 700–1000 °C közötti hőmérsékleten. Felépítő ásványainak színe: szürke (kvarc), fehér/rózsaszín (földpát), fekete (biotit).
-

2. Sötét színű, szabad szemmel alig észrevehető finom szemcsékből felépülő, kiömlési kőzet. Hígan folyó lágája gyorsan megszilárdul. SiO₂-tartalma viszonylag alacsony (kevesebb, mint 52%).
-

3. A sárgás színű, lisztszerű szemcsékből felépülő, üledékes kőzetet kvarc-, földpát- és mészkristályok alkotják. Kialakulásában a külső erőknek (jégkorszaki jég, szél) jelentős szerepe volt.

3 pont	
--------	--

B) Válassza ki az egyetlen helyes megoldást a lehetséges válaszok közül, majd írja a betűjelét a négyzetbe!

1. A bauxit ...

- A) ... a vas-oxid feldúsulásával keletkezik.
 B) ... magmás ércképződés során jön létre.
 C) ... szürkésfehér, fémes fényű érc.
 D) ... vöröses színű, agyagra emlékeztető állagú érc.
 E) ... alacsony hőmérsékleten, aprózódással keletkezik.

2. A kőolaj ...

- A) ... legnagyobb mennyiségben a keletkezése helyén, az anyakőzetben halmozódik fel.
 B) ... elhalt fából, növényi maradványokból keletkezik.
 C) ... oxigén nélküli környezetben, nagy nyomáson és hőmérsékleten jön létre.
 D) ... nagy sűrűsége miatt keletkezési helyétől lefelé vándorol.
 E) ... fedetlen ősmasszívumok és vulkanikus hegységek jellegzetes bányakincse.

2 pont

5 pont

4. Az alábbi táblázatban az állandó szélrendszerekre vonatkozó állításokat olvashat. Döntse el, hogy az adott állítás melyik szélrendszerre vagy -rendszerekre vonatkozik, majd tegyen X-et a megfelelő mezőbe! Egy sorban több X is szerepelhet, de hétnél több bejelölés pontlevonással jár!

Állítások	Sarki szelek	Nyugatias szelek	Passzát szelek	Mindhárom	Egyik sem
1. A déli félgömbön a 60. szélességi foktól délre uralkodnak.					
2. Az északi félgömbön általában északkeleti irányúak.					
3. A 30. szélességi kör tájékaról az Egyenlítő irányába fújó szelek.					
4. Általában évszakonként ellentétes irányból fújó szelek.					
5. Fontos szerepük van a ciklonok és az anticiklonok szállításában.					
6. A magasabb légnyomású területek felől az alacsonyabb nyomású területek felé fújnak.					

7 pont

5. Olvassa el figyelmesen az alábbi szemelvényt, majd válaszoljon a kérdésekre!

„Az állam jogcímet biztosított a feltöretlen földhöz bárkinek, aki megtisztította az erdőtől. A népesség növekedésével egyenes arányban pusztultak az [...] erdőségek. Az irtás már régen elkezdődött.... Az i. e. IV. században Platón szemléletesen írja le a folyamat előrehaladását: „Az egykor-volthoz képest a maradék most olyan, mint a beteg ember csontváza, a zsíros, lágy föld mind lesorvadt, és nem maradt, csak a táj póre szerkezete.”

A következmények a déli és a keleti partvidéket sújtották legirgalmatlanabban, ahol kevés volt a csapadék. Itt ugyanis az erdők kulcstényezőt jelentettek a táj egészségének megóvásában. A télen lehulló esőt felszívták és megőrizték a talajban gyökérzetük körül. Nyáron pedig lassan kiengedték, így az árnyékos föld soha nem száradt ki teljesen, és egész évben csobogtak a források. Az erdők eltávolítása valóságos istencsapása volt.

Évről évre fogyatkozott a termőtalaj a szántókról. Nyáron a Nap tüze szikkasztotta és elhordták a forró szelek. Télen a viharos esők mosták a folyókba, amelyek magukkal ragadták, majd leüleptették deltáikban.”

(Forrás: David Attenborough: Az első édenkert, Park Kiadó, 1987)

- a) Melyik éghajlatot ismeri fel a szövegrészlet alapján?

Az éghajlat neve:

Indokolja meg választását földrajzi tartalmú szövegrészlet alapján!

.....
.....

Melyik földrajzi (éghajlati) övbe tartozik ez az éghajlat?

3 pont	
--------	--

- b) Nevezze meg az ilyen éghajlatú tájak fő, olajat adó növényét!

1 pont	
--------	--

- c) Nevezze meg az ilyen éghajlatú tájak jellegzetes talaját!

.....

Jellemzően mely alapkőzeten alakul ki ez a talaj?

2 pont	
--------	--

- d) Mely jelenségre utal, mit fejez ki az alábbi, Platónról származó idézet?

„Az egykor-volthoz képest a maradék most olyan, mint a beteg ember csontváza, a zsíros, lágy föld mind lesorvadt, és nem maradt, csak a táj póre szerkezete.”

.....

1 pont	
--------	--

- e) Mi az oka annak, hogy a népesség számának növekedésével egyenes arányban csökkentek az erdőségek? Fogalmazzon meg egy okot!

.....

1 pont	
--------	--

- f) Mi az erdők ökológiai jelentősége? Következtessen a szövegrészlet alapján!

.....

1 pont	
--------	--

- g) Karikázza be az alábbiak közül azoknak a képeknek a betűjelét, amelyek jellemzőek a szövegrészletben bemutatott éghajlat területére! *A lehetséges helyes válasz számánál több bekarikázása pontlevonással jár.*

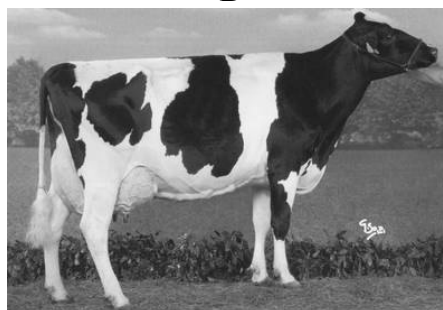
A

B

C

D

E

F

3 pont	
--------	--

12 pont	
---------	--

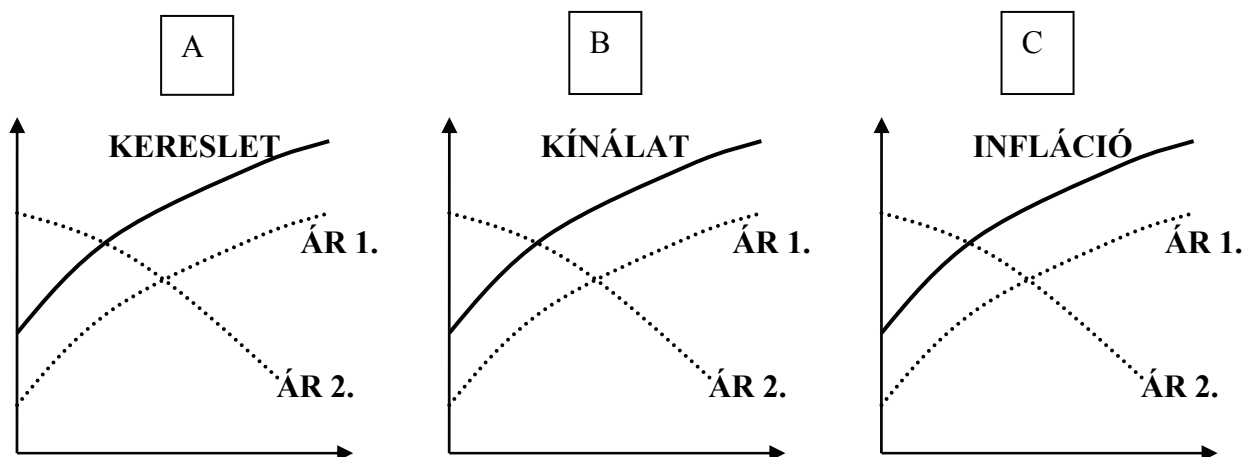
6. Döntse el, hogy melyik országra vonatkoznak a megállapítások! Írja a megfelelő betűjelet a megállapítás sorszámára elé!

- A) Amerikai Egyesült Államok
 B) Japán
 C) Mindkettőre jellemző
 D) Egyikre sem jellemző

- 1. Fejlődésében meghatározó szerepe volt hatalmas gyarmatbirodalmának.
 2. Példaként szolgált a környező országok gazdasági fejlődéséhez.
 3. Működőtőke-kivitele jelentős.
 4. A gazdasági fejlődés fontos tényezője volt az európai munkaerő bevándorlása.
 5. A II. világháború után megindult rohamos gazdasági fejlődése emelte a világ vezető gazdasági hatalmai közé.
 6. Övezetekbe rendeződött mezőgazdaságának termékeiből bőségesen jut kivitelre is.
 7. Gazdaságának meghatározó tényezői a transznacionális vállalatok.
 8. A XX. század végén jelentős szerepet játszott a magyar gépkocsigyártás fejlődésében.
 9. Értéktőzsdéjének működése alapvetően befolyásolja az egész világ pénzügyi, gazdasági folyamatainak alakulását.
 10. Nemzeti valutája egyben a legelterjedtebb nemzetközi fizetőeszköz is.

10 pont	
---------	--

7. Az ábrák folyamatos vonallal a kereslet, a kínálat és az infláció változását ábrázolják. Pontvonallal a kőolaj világpiaci árának ezekből következő lehetséges változásait láthatja. Tanulmányozza az ábrákat, és válassza ki az árak lehetséges alakulását szemléltető görbéket! Karikázza be az egyes ábrákon a megfelelő árgörbét jelölő sorszámot!

3 pont	
--------	--

8. Két ügyfél egymás után érkezik egy pénzüintézetbe. Az egyik kölcsönt szeretne felvenni, a másik le szeretné kötni a megtakarított pénzét. Oldja meg az egyes ügyfelek megbízásával kapcsolatos feladatokat!

- a) Annak az ügyfélnek, aki kölcsönt szeretne felvenni 1 000 000 forint hitelt nyújt a bank 1 évre, 26%-os kamattal, amelyet havonta azonos részletekben kell visszafizetnie.

Mennyi pénzt kell összesen visszafizetnie az ügyfélnek a bank számára?

..... Ft-ot.

Mekkora lesz a törlesztő részlet? Ft

A számítást itt végezze!

3 pont	
--------	--

- b) A másik ügyfél leköti a banknál 1 000 000 forintját 1 éves futamidőre, amire a bank 7,5% kamatot fizet.

Mennyi pénzt kap vissza az ügyfél az 1 év leteltével? Ft

- c) Mennyi a bank nyeresége a két ügylet után? Ft

A számítást itt végezze!

3 pont	
--------	--

- d) Fejezze be a mondatot! Karikázza be az egyetlen megfelelő fogalmat!

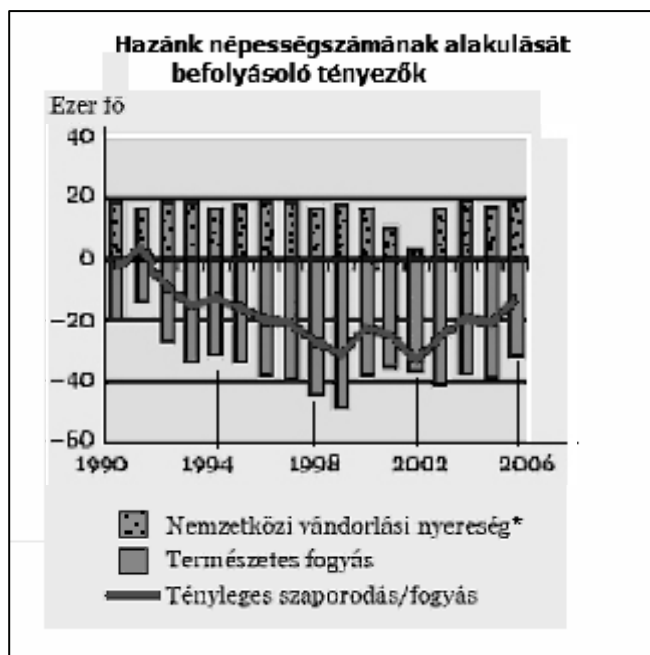
A kamat a hitel

költsége ára adója vámja

1 pont	
--------	--

7 pont	
--------	--

9. Tanulmányozza a diagramot, majd válaszoljon a kérdésekre!

* Az országból ki-, illetve az ide bevándorlók számának különbsége

Forrás: KSH alapján

a) Döntse el, hogy igazak vagy hamisak az alábbi megállapítások! Írjon **I** betűt az igaz, és **H** betűt a hamis megállapítások sorszama elé!

- 1. A vizsgált időszakban nem volt olyan év, amikor ténylegesen nőtt volna az ország lakosságának a száma.
- 2. A természetes fogyás nagyobb mértékben befolyásolja a népességszám alakulását, mint a vándorlás.
- 3. 1990-ben kedvezőbbek voltak hazánk demográfiai adatai, mint az ezredfordulón.
- 4. A legkedvezőtlenebb években az ország népességének száma több mint 40 000 fővel csökkent.
- 5. A nemzetközi vándorlás számszerűen enyhíti hazánk népesedési problémáit.

5 pont	
--------	--

b) Számítsa ki, hogy megközelítően hány ezrelékkal csökkent az ország népességének száma 2006-ban?

Számítást itt végezze!

A csökkenés:%

2 pont	
--------	--

7 pont	
--------	--

10. Kapcsolja össze a hegységeket (hegyet) az azokra legjellemzőbb felépítő kőzettel! Írja a megfelelő kőzet nevét a hegység neve utáni vonalra! Az egyes hegységekhez csak egy kőzet neve írható.

	<i>gránit</i>	<i>bazalt</i>	<i>andezit</i>	<i>mészkö</i>
A) Mátra
B) Bükk
C) Mecsek
D) Badacsony
E) Visegrádi-hg.
F) Börzsöny
G) Gerecse
H) Velencei-hg.

8 pont	
--------	--

<i>A feladatlap-résszel elérhető összes pontszám:</i>	<i>75 pont</i>	
---	----------------	--

<i>A feladatlappal elérhető összes pontszám:</i>	<i>100 pont</i>	
--	-----------------	--

		maximális pontszám	elért pontszám
I. Topográfiai ismeretek, képességek — feladatsor		25	
II. Földrajzi ismeretek, képességek — feladatsor	1.	9	
	2.	7	
	3.	5	
	4.	7	
	5.	12	
	6.	10	
	7.	3	
	8.	7	
	9.	7	
	10.	8	
Írásbeli vizsgarész pontszáma összesen:		100	

javító tanár

Dátum:

	elért pontszám	programba beírt pontszám
(I. Topográfiai ismeretek, képességek — feladatsor II. Földrajzi ismeretek, képességek — feladatsor) Írásbeli vizsgarész pontszáma		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum: